

Oyun Öğretimi 6

Çocuğun Liderliğini İzleme

Dr. Meral Çilem Ökcün-Akçamuş

- Gözlemle!
- Bekle!
- Dinle!

Çocuğun liderliğini izlemek için takip edebileceęimiz strateji gözlemek, beklemek ve dinlemektir. Bunun için izlenecek yol ařaęıda özetlenmiřtir.

- ❖ **Çocuğun ilgisini dikkate al**
- ❖ **Yorumla: Çocuk ne yaparsa yapsın iletişim kurma amacı varmış gibi davran.**
- ❖ **Taklit et: Çocuğun liderliğini onu taklit ederek takip et.**
- ❖ **Zorla katılmak: Çocuk istemese bile sergilediği eyleme katılmada ısrarcı ol.**

Çocuğun ilgisini dikkate al

- Örneğin elindeki kaşıkla ilgilenen ancak getirdiğiniz toppla oyun oynamak konusunda ilgili olmayan bir çocukla top oynamakta ısrarcı olmamak gerekir.
- Belki siz de bir kaşık alıp onun yaptığını taklitle işe başlayabilir. Sonra oyunu değiştirebilirsiniz.
- Örneğin kaşıkla cee oyunu oynayabilirsiniz. Ya da çocuğun ilgilendiği, baktığı, yöneldiği nesne/olay ile ilgili konuşabilir, nesneyi/olayı işaret edebilir, çocuğun ne ile ilgili konuştuğunuz anlaması için nesneye dokunabilirsiniz.

Yorumla: Çocuk ne yaparsa yapsın iletişim kurma amacı varmış gibi davran.

- Özellikle kendine yönelik olan ve de isteme aşamalarında bu davranış işe yarayacaktır.
- Örneğin çocuk arabanın anahtarları ile oynarken “Anahtar. Hadi gidelim” diyebilirsiniz. Aslında sizinle iletişim kurmuyor olsa da siz sanki öyleymiş gibi tepki vermiş oluyorsunuz. Böylece bu davranışı birçok kez sergilediğinizde çocuk anahtarı araba sürme ile eşleştirebilir ve en sonunda gitmek istediğinde size anahtarı uzatabilir.
- Aynı davranışı çocuktan duyduğunuz sesler, heceler ve sözcükler için de yapabilirsiniz. Erken iletişim aşamasında ve sosyal aşamada da çocuğun söyledikleri tekrarlanarak genişletilebilir (Çocuk tek sözcükler kullanıyorsa cümleler, cümle kullanıyorsa daha üst düzeydeki cümlelerle genişletme yapılabilir)

Taklit et: Çocuğun liderliğini onu taklit ederek takip et.

- Çocuğun eylemlerini ve çıkardığı sesleri taklit ederseniz o da sizi taklit etmeye başlayacaktır. Daha sonra bu taklit örüntüsüne yeni bir şey ekleyebileceksiniz. Bu şekilde çocuk yeni şeyler öğrenebilecektir.
- Eğer çocuk bu taklit oyununa ilgi göstermiyorsa taklit öğretimi yapılabilir. Çocuğa taklit etmesini istediniz eylemi gösterdikten sonra taklit edemediğinde fiziksel yardım sunarak taklit etmesini sağlayabilir ve sonra da bu davranışı pekiştirebilirsiniz.
- Taklide önce nesnelere yapılan büyük ve küçük kas hareketlerini taklitle başlayıp daha sonrasında nesnesiz hareketleri taklit etmeyi öğretebilirsiniz. Daha sonra çevresel sesleri, hayvan seslerini, taşıt seslerini ve ünlemleri taklit öğretebilirsiniz.

Taklit

Kontrol Listesi Taklit	
Nesnelerle yapılan büyük kas becerilerini taklit eder (kovaya küp atma, sopayla trampete vurma, halkaları çubuğa takma, oyuncak telefonu kulağına götürme vb)	
Nesnelerle yapılan küçük kas becerilerini taklit eder (kalın keçeli kalemlerin kapaklarını çıkarmak, deliğe silindir şekil atmak, hamurdan minik parçalar koparmak, bebeğin saçına toka takmak vb)	
Nesne kullanılmaksızın yapılan büyük kas becerilerini taklit eder (elle dize vurma, kolunu havaya kaldırma, elleri bele koymak, bay-bay yapmak vb)	
Nesne kullanılmaksızın yapılan büyük kas becerilerini taklit eder (bir elin işaret parmağıyla diğer elin avuç içine dokunmak, işaret parmağı ile burnuna dokunmak, resimdekileri işaret parmağı ile göstermek vb)	
Yüz hareketlerini taklit eder (dudaklarını birbirine sürtmek, öpme hareketi yapmak, parmakla dudaklarda "susss" yapmak, dili dudağın üzerinde hareket ettirmek vb)	
Çevresel sesleri taklit eder (taşıt sesleri, çevresel sesler, hayvan sesleri, ünlemler vb)	
Sesleri taklit eder (tek ünlü sesler (a,e vb), ünsüz + ünlü kalıpları (dadada, mumumum, bububub vb), tek ünsüz + ünlü heceler (bu, me vb), İki heceli kalıplar (dadi-dadi, pitapita vb)	
"Anne" ve "baba" dan başka herhangi bir tam sözcük söyler.	
Soru sorma ses tonu (burada sese bakıyorsunuz, gerçek sözcüğe değil) kullanır.	

Zorla katılmak: Çocuk istemese bile sergilediği eyleme katılmada ısrarcı ol.

- Özellikle kendine yönelik aşamada çocuk duyusal olarak haz aldığı davranışları kendi kendine sergileme eğilimindedir (yerinde zıplama, ileri geri koşma, nesnelere dizme, nesnelere sallama, nesnelere atma vb).
- Bu durumda yetişkinin izleyeceği bir takım stratejiler önerilmektedir.

1. Toplama stratejisi

2. Saklama ve bulma stratejisi

3. Önüne geçme

4. Oyuna katılma

Toplama stratejisi

- Örneğin çocuk nesnelere yere atarak izlemeyi seviyorsa bu eylemini sanki atma oyunu oynuyormuş gibi karşılayın.
- Yere bir sepet ya da bir kutu koyarak nesnelere yakalayın. Bir taraftan da “Kutunun içinde. Bloklar. Kutunun içinde” deyin.
- Kullandığınız dil düzeyini çocuğun içinde bulunduğu iletişim aşamasına göre ayarlayın. Bu şekilde kendinizi bu oyunun bir parçası haline getirmiş olursunuz.
- Nesnelere her atışında yeniden nesne verin. Bunu bir rutin haline getirdiğinizde nesneyi vermeden önce birkaç saniye bekleyin. Bu çocuğun iletişim kurması için (jestler, sesler, sözcükler vb ile) bir fırsat sağlayacaktır.
- Çocuk bu müdahalenizden hoşlanmayabilecektir ancak bu etkinliğinizi oyuna çevirirseniz etkileşimli oyunu kendi başına oynadığı oyuna tercih edecektir.

Toplama stratejisi- devam

- Eğer çocuk nesneleri dizmeyi seviyorsa aynı toplama stratejisini kullanarak dizdiği nesneleri tek tek siz ona verebilirsiniz. Bu sırada çocuğun içinde bulunduğu iletişim aşamasına göre hedef yapı model olunur.
- Bu oyun rutin haline geldiğinde dizdiğinden farklı bir nesne vererek ya da nesneyi farklı taraftan uzatarak rutini bozabilir ve iletişim için fırsat yaratabilirsiniz.

Saklama ve bulma stratejisi

- Örneğin dizdiği nesnelere birini üstünüzde (örneğin giysilerinizin cebine) saklayarak birlikte arayabilirsiniz.
- Bu oyun çocuğun hoşuna giderse diğer kişilerin üstlerinde de nesneyi arayabilir. İlk başlarda nesnelere yarısı görünür olabilir (nesne devamlılığı açısından çocuk henüz gelişme göstermemiş olabilir).
- Arama sırasında uygun düzeyde dil girdisi verilerek model olunabilir.

Önüne geçme

- Özellikle fiziksel oyunları tercih eden ve tek başına bu oyunu oynayan çocuklarda bu strateji kullanılabilir.

Oyuna katılma

- Eğer çok tek başına bir oyun oynuyorsa çocuğun oynadığı oyuncağa benzeyen bir oyuncak bularak oyuna katılabilir.
- Örneğin oynadığı arabaya benzer bir araba bulunarak arabalar arpıştırılabilir.

!!!

- Çoğunlukla üretken olmayan tekrarlayan davranışların etkileşimli oyuna dönüştürülmesi önerilmektedir.
- Ancak çocuğun davranışı öfke sonucu ortaya çıkmış ise bu duyguyla başa çıkmanın öğretilmesi gerekmektedir.
- Eğer çocuk böyle bir öfke nöbeti sonucunda nesnelere fırlatıyorsa bu davranışın oyuna dönüştürülmesi uygun olmayacaktır.
- Bunun yerine bu davranışa izin verilmediğinin öğretilmesi gerekmektedir.